

Mitä politiikan tutkimus kertoo Vladimir Putinin ulkopolitiikasta?

P a m i A a l t o

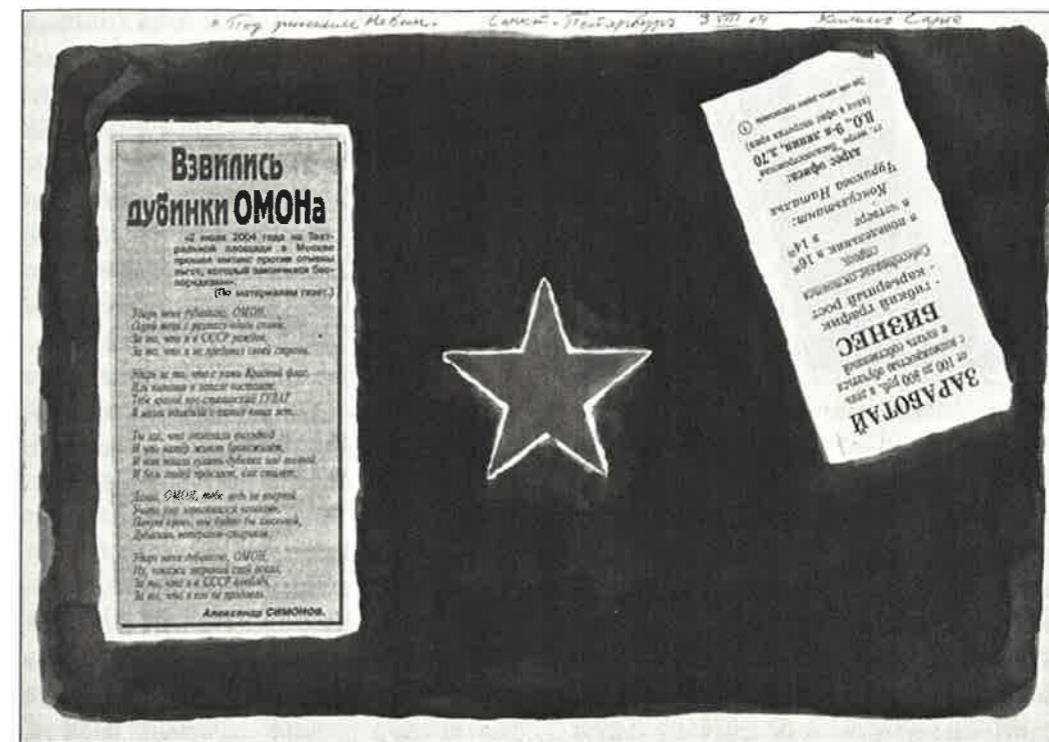
Venäjää toista kauttaan hallitsevan presidentti Vladimir Putinin ulkopolitiikka kiinnostaa suomalaisia kansainvälisen politiikan tarkkailijoita ja suurta yleisöä jo historiallisistakin syistä. Samalla Putinin ulkopolitiikka herättää mielenkiintoa myös laajemman kansainvälisen politiikan analyysin ja seurannan alalla. Eriytyisen keskeisessä asemassa tämän laajemman analyysikentän muovautumisessa on anglo-amerikkalainen maailma, manner-Eurooppa ja sen itäosat, sekä Skandinaavia, joissa tehdään valtaosa englanninkielisestä ja laajimmalle leviävästä kansainvälisen politiikan tutkimuksesta, jolla on myös eniten globaalia merkitystä.

Todettakoon, että näin hahmotetun länsimaisen/englanninkielisen kansainvälisen politiikan tutkimuksen merkitys Putinin ulkopolitiikan erittelylle ja ymmärtämiselle on monessa mielessä vaikeasti lähestyttävä kysymys. Koska länsimaisen/englanninkielisen kansainvälisen politiikan tutkimuksen anti omalta osaltaan – usein jopa keskeisesti – määrittää käsityksen Putinin ulkopolitiikasta eri tiedeyhteisöissä, on syytä aluksi lyhyesti käsitellä tämän tutkimusalan sisäisiä rajoitteita ennen kuin ryhdytään arvioimaan sen saavutuksia ja tutkimukseen jääneitä aukkoja.

Kansainvälisen politiikan teorian rajoitteet

Kansainvälisen politiikan tutkimus on tunnettu varsin heikosta kyvystään viestiä alueensa ulkopuolelle ja vaikuttaa muihin yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen ja niillä muodostuvan tiedon osa-alueisiin. Sen sijaan kansainvälisen politiikan tutkimus usein lainaa teorioita, menetelmiä ja tutkimustuloksia muilta tieteenaloilta (Buzan & Little 2000, 19-22). Samoin Venäjän ulkopolitiikan kysymyksiä käsittelevien tutkijoiden koulutustausta erityisesti Yhdysvalloissa on usein muualla kuin kansainvälisen politiikan opinnoissa, esimerkiksi aluetutkimuksessa ja diplomatian historiassa (Shearman 2001, 251). Suomessa tämä kansainvälisen politiikan puutteellinen vaikuttavuus on yhdistynyt etenkin aiemmin vähäiseen Venäjään perehtyneiden senioritutkijoiden määrään. Tämä näkyy esimerkiksi joukkoviestimien tavassa käyttää taloustieteilijöitä ja sosiologeja asiantuntijoina Venäjän ulkopoliittisia tapahtumia kommentoitaessa.

Kansainvälisen politiikan tutkimusta on perinteisesti määrittänyt jakautuminen eri analyysitasojen selitysmalleihin. Kaikki näistä eivät kuitenkaan pidä yksilötason tapahtumia ja vaikuttimia kiinnostavina. Tällöin puhe ”Putinin ulkopolitiikasta” menettää hyvin nopeasti merkityksensä. Kaikki kansainvälisen politiikan selitysmallit eivät pidä yksilötoimijoita, kuten presidenttiä, mielekkäänä tutkimuksen kohteena, eivätkä kaikki näe presidentin roolia edes Venäjän valtion edustajana tärkeänä. Sen sijaan selityksiä haetaan usein Venäjän ulkopoliittista käyttäytymistä määrittävän koko kansainvälisen

Kimmo Sarje: Venäjän taivaan alla 3.VIII 2004, kollaasi ja maalaus (lyijykynä, tussi, muste ja vesiväri) paperille, 20,6 x 29,5 cm. Valokuva: Oliver Whitehead.

järjestelmän rakenteen tasolta. Toisin sanoen kansainvälisen politiikan tutkimusta on perinteisesti määrittänyt analyysitason ongelma – Venäjän suhteen vallitsee erimielisyys siitä, kuka Venäjän ulkopoliitikassa toimii ja millaisille analyysitasoille paikantuvien vaikuttimien ohjaamana.

Analyysitason ongelman juuret ovat David Singerin esille tuomassa ristiriidassa Kenneth Waltzin ja Morton Kaplanin kilpailevien teorioiden välillä. Waltz pitää koko kansainvälisen järjestelmän tasoa ja Kaplan valtiotoimijan tasoa primaarisena selittäjänä. Singer itse ehdotti aluksi ristiriidan olevan ratkaisematon. Tutkijoiden olisi siis valittava joko kansainvälistä järjestelmää tai valtiotason alajärjestelmää koskevan tutkimuksen välillä (Singer 1961). Myöhemmin keskustelu siirtyi koskemaan näiden kahden tason välistä kausaalista suhdetta eli sitä, määrääkö kansainvälisen järjestelmän rakenne valtiotason toimijoita, vai määräävätkö valtiotoimijat kansainvälistä rakennetta (esim. Pursiainen 2000,

84-5). Waltzin alun perin esittämää neorealistista perspektiiviä eli yksinkertaistettuna järjestelmätason determinaatiota soveltava tutkimus ei näin ollen pidä kysymystä Putinin ulkopoliitikasta kovinkaan mielekkäänä, koska sen nähdään heijastelevan järjestelmän anarkkisesta, yksinään selviytymiseen nojaavasta luonteesta johtuvia valtioiden käyttäytymisimperatiiveja. Kaplanin esittämä reduktionistinen perspektiivi sen sijaan mahdollistaa mielekkäämmän ulkopoliitiikan teorian muodostamisen ja Putinin ulkopoliitiikan käsittelyn (kts. Kaplan 1957, 54-88, 169-244).

Konstruktivistinen teoria tarjoaa uudemman ratkaisumahdollisuuden analyysitason ongelmaan. Alexander Wendtin työhön keskeisesti tiivistyvä, jo jonkinlaisen uuden konsensus-teorian aseman saavuttanut konstruktivismi hyödyntää Anthony Giddensin (1981) sekä Thomas Luckmannin ja Peter Bergerin (1967) jo aikanaan esittämiä järjestelmätason ja yksilötason vuorovaikutteisen sosiaalisen konstruktion malleja. Voimakkaasti yksinkertaistettuna

Kimmo Sarje: Pietarin samsara 6. VIII 2004, kollaasi ja maalaus (lyijykynä, tussi, muste ja vesiväri) paperille, 36 x 47, 9 cm. Valokuva: Oliver Whitehead.

voidaan väittää, että Wendt ainoastaan siirtää mallin kuvaamaan kansainvälisen järjestelmän tason sekä valtiotason (valtioyksilön) välistä vuorovaikutusta väittäen niiden välillä synnytettyjen ja uusinnettavien sosiaalisten käytäntöjen pitävän yllä niiden vuorovaikutteista suhdetta (kts. Wendt 1987; 1992). Venäjän ulkopoliittikan tutkimuksessa konstruktivistiset perspektiivit ovat kuitenkin toistaiseksi jääneet harvinaisiksi. Vaikka mielenkiintoisia konstruktivismia hyödyntäviä tutkimuksia on vireillä sekä Suomessa että maailmalla, ei tämän teorian piiristä ole vielä muodostunut koherenttia kuvaa Putinin Venäjän ulkopoliittikan rakentumisesta järjestelmätason myötävaikutuksella.

Konstruktivismiin lisäongelmana Venäjän ulkopoliittikan tarkastelussa on teorian keskittyminen järjestelmätason ja valtiotason vuorovaikutukseen, ja tästä seuraava taipumus väheksyä valtiotoimijoiden sisäisen rakenteen tutkimusta (Aalto 2003a, 41-61; Hopf 2002, 278-90; Wight 2004, 254). Tällöin puhe Putinin ulkopoliittikan muodostumisesta jää jälleen vajaaksi. Konstruktivistisen metateorian rajoitteiden sijaan klassinen analyysitaso ongelma auttaa muodostamaan huomattavasti rikkaamman ja monitasoisemman teoreettisen kehysten, jonka avulla voidaan tarkastella Putinin ulkopoliittikan vaikuttimia luotaavaa kansainvälisen politiikan tutkimusta. Steve Smithin ja Martin Hollisin

(1990) tapaan on mielekästä jakaa analyysitasot toimijuuden muodostumista kuvaaviin käsitteisiin. Pääasiallisiksi analyysitasoiksi muodostuvat kansainvälinen järjestelmä – valtio, valtio – byrokraatia/intressiryhmät ja valtio – yksilö. Kaikilla näillä tasoilla varsinaiseksi toimijaksi katsotaan useimmiten Venäjän valtio, ja sen toimintaa pyritään selittämään tai ymmärtämään käsitteparin toiselta tasolta katsoen. Vaikka itse analyysitaso ongelma jää näin ratkaisematta, auttaa ongelman tiedostaminen määrittelemään tätä artikkelia varten riittävällä tavalla sen kentän, jonka kansainvälisen politiikan tutkimus tarjoaa Putinin ulkopoliittikan avaamiseksi.

Kansainvälinen järjestelmä ja Venäjä

Kansainvälisen järjestelmän ja Putinin Venäjän vuorovaikutuksen tarkastelu on kohtuullisen rikas tutkimuksen haara empiirisessä mielessä, ainakin tuotettujen hyllymetrien tasolla mitattuna. Teoreettisessa mielessä anti jää kuitenkin muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta kohtuullisen köyhäksi. Tästä seuraa, että tällä analyysitasolla tyydytään varsin pitkälle toistamaan Putinin ulkopoliittikassa esiintyvää terminologiaa ja avainsanoja analyttisinä käsitteinä, jolloin eri teorioiden välinen vuoropuhelu jää vähäiseksi. Teoreettisen debatin puuttuessa yhteisymmärrys peruslinjoista on kuitenkin syntymässä, ja siksi hyvän yleiskuvan saamiseksi ei tarvitse lukea koko tutkimuksen tuottamaa, usein huomattavia päällekkäisyyksiä sisältävää tekstimassaa. Esimerkiksi pohjoismaisen ryhmän toimittama teos *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin* riittää tämän syntymässä olevan konsensuskäsityksen hahmottamiseksi (Hedenskog et al. 2005).

Nimensä mukaisesti *Russia as a Great Power* -teos hylkää vielä 1990-luvun lopulla yleisen taipumuksen nähdä Venäjä periferiaan kuuluvana kolmannen maailman valtiona (kts. esim. Gorodetsky 2003, xi). Sen sijaan teos ponnistaa liikkeelle vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen usein esitetystä huomiosta Venäjän paluusta

suurvallaksi Putinin (ulko)politiikan mukanaan tuoman uuden tasapainon ja vakauden, sekä hyvän viimeaikaisen talouskehityksen myötä (Hedenskog et al. 2005, 1). Putin itsehän puhui heti valtaan astuttuaan normalisaatiosta, mikä kansainvälisen politiikan kontekstissa kääntyi tavoitteeksi Venäjän paluusta suurvaltojen kerhoon, kuitenkin haikailematta epärealistista supervaltastatusta (Sakwa 2005, 207).

Teoksen ensimmäisessä analyysiluvussa eräs siteeratuimmista Venäjä-analyytikoista, Iver Neumann toteaa Putinin Venäjän seuraavan vuosisataista venäläistä traditiota, jonka mukaan kansainvälisen järjestelmän ja Venäjän ulkopolitiikan keskeisin periaate on valtioiden suvereniteetin korostaminen. Samalla tämä historiallinen periaate muodostaa räikeän vastakohtan nykypäivän eurooppalaisen turvallisuuspolitiikan yhtenemis- ja verkostoitumiskehitykselle, varsinkin kun Putinin Venäjä on aktivoitunut huomattavasti Euroopan suunnalla. Suvereniteettiperustasta johtuen Venäjän herääminen aktiiviseksi toimijaksi Euroopassa keskittyy liiaksi perinteisesti ymmärrettyyn turvallisuuspolitiikkaan. Tällöin Venäjä tavallaan itse vetää mattoa jalkojensa alta Euroopan nykyisessä kansainvälispoliittisessa kontekstissa (Neumann 2005, 17-25). Siten useiden tarkkailijoiden esittämä teesi Venäjän ulkopolitiikan eurooppalaistumisesta (esim. Aalto 2006, 116-43; Gower 2004, 237; Haukkala 2003, 275; Polikanov & Timmins 2004, 223; Timmermann & Gänzle 2002, 147) jää alttiiksi niiden hyökkäyksille, jotka uskovat perinteisesti ymmärrettyä turvallisuuskäsitettä korostavien globaalien suurvaltakysymysten pysyvän Venäjän ulkopolitiikan painopistealueena.

Näitä globaalitason kysymyksiä pohtii samassa teoksessa Ingmar Oldberg. Suhteessa länteen Venäjä on valinnut valtaosin yhteistyöpohjaisen politiikan. Terrorismisodan myötä lujittunut kumppanuus Yhdysvaltojen kanssa antaa Venäjälle erikoisaseman, jota lujittaa pyrkimys Nato-suhteiden parantamiseen ja vaikutusvallan hankkimiseen – tämän politiikan hieman ristiriitaisista tuloksista huolimatta (kts. Forsberg 2005; Golan 2004). Lisäksi Venäjän ja USA:n

suhdetta ylläpitävät yhteiset intressit, esimerkiksi kysymykset joukkotuhoukseista ja ylipäättään kansainvälisestä turvallisuudesta. Siitä huolimatta tätä ei voi pitää kovinkaan laajapohjaisena kumppanuuden pohjana, erityisesti kun Oldberg myös toteaa kilpailun ja lukuisten eriävien taloudellisten ja geopolittisten intressien muun muassa Itsenäisten Valtioiden Yhteisön (IVY) suunnalla antavan lisämausteensa USA:n ja Venäjän suhteelle. Venäjä on käyttäytynyt uusimperialistisesti erityisesti pienempiä IVY-jäseniä kohtaan, vaikka sen vaikutusvaltaa vähentää joidenkin IVY-johtajien pyrkimys tasapainottaa Venäjän energiapolitiikkaan perustuvaa valta-asemaa länsisuhteiden luomisella. Oldbergin mukaan Venäjä on riippuvaisempi EU:sta kuin Yhdysvalloista sekä taloudellisista että poliittisista syistä, mutta maan integraatiomahdollisuudet ovat hänen mukaansa rajalliset jo maan koosta ja suurvaltapyrkimyksistä johtuen. Aasian suunnalla Putin on rajallisella menestyksellä etsinyt tasapainoa strategisista kumppanuuksista Kiinan ja Intian kanssa sekä suhteiden elvyttämisestä Pohjois-Koreaan, Vietnamiin, Iraniin ja Irakiin (Oldberg 2005, 32-48).

Oldbergin piirtämästä kokonaiskuvasta IVY-tematiikka on tutkimuskirjallisuutta osittain jakanava kysymys. Tietyissä mielessä Venäjän ulkopolittisten asiakirjojen valossa IVYä voidaan pitää Putinin ulkopolitiikan pääasiallisena suuntana. Silti tämä on samalla suunta, jossa Venäjällä on kohtuullisen vähän voitettavaa. Diplomaattinen toiminta koostuu valtaosin käytännöllisistä tarpeista hoitaa Neuvostoliiton hajoamisen jälkiseurauksia. Varsinaiset strategiset ulkopolitiikan painopistealueet ovat muualla.

Lena Jonson käsittelee Oldbergin kanssa samassa teoksessa Putinin ulkopolitiikkaa valtavirrasta poiketen kilpailevien teorioiden näkökulmasta. Jonson nostaa esille kaksi keskeistä selitystä sille, että Venäjän IVY-politiikka on muuttunut etupiirijattelusta kohti USA:n ja Naton kasvaneen roolin sietämistä Keski-Aasian alueella. Kansainvälisen järjestelmän dynamiikasta lähtevä selitys katsoo Venäjän yksinkertaisesti reagoivan järjestelmää määrittävän

Kimmo Sarje: Jää onnellisena! 26. VIII 2004, kollaasi ja maalaus (lyijykynä, tussi, muste ja vesiväri) paperille, 36 x 47,9 cm. Valokuva: Oliver Whitehead.

toimijan, USA:n heränneeseen mielenkiintoon ja siitä johtuvaan uuteen voimatasapainoon alueella. Instrumentaalinen selitys taas katsoo Venäjän USA-myötäilyllään pyrkivän kasvattamaan vaikutusvaltaansa koko järjestelmän tasolla (Jonson 2005). IVY:n länsipuoliskon – Moldova, Ukraina, Valko-Venäjä – osalta Jakob Hedenskog näkee Putinin hallinnon pyrkivän täyttämään perinteisin geopolittisin termein ilmaistuna Venäjän ja EU:n väliin jäävän ”harmaan vyöhykkeen” taloudellisten ja sotilaallis-strategisten vaikuttimien ohjaamana (Hedenskog 2005). Kaukasuksella taas Putinin kausi ja terrorismin vastaisen sodan antama perustelu ajoivat Venäjän sotilaallisen väliintulon partaalle Georgiassa vuonna 2002 (Nygren 2005).

Kokonaisuutena Oldberg pitää Venäjän ulkopolitiikkaa alueittain eriytyneenä, Venäjän rajalliset kapasiteetit huomioivana ja USA-johtoisen kansainvälisen järjestelmän ehdollistamana. Verrattuna 1990-luvun lopun pyrkimyksiin

Venäjän ambitiotason heikentyminen kääntyy Oldbergin analyysissä pragmaattisuudeksi aivan kuten monien muidenkin länsimaisten arviointisijoiden katsannossa, Putinin omasta terminologiasta puhumattakaan. Pragmaattisuudesta kirjoittelu onkin nykyään kenties tyypillisin Venäjän valtiojohton poliittisia julistuksia ja avainsanoja analyttisinä käsitteinä toisteleva piirre Venäjän ulkopolitiikan tutkimuksessa. Mutta juuri ”pragmaattisuuden” luonnehtiman kansainvälispoliittisen käyttäytymisen suhteen viimeaikainen tutkimus on onneksi empiirisestä painotuksestaan huolimatta päässyt edes hiukan eteenpäin. Silti huomio ”pragmaattisuudesta” ei vielä ole kääntynyt pragmatismiin ottamiseen varsinaiseksi tutkimuksen teoreettis-metodologiseksi välineeksi sen kiinnostavista teoreettisista mahdollisuuksista huolimatta (esim. Rytövuori-Apunen 2005).

Jakub Godzimirski tulkitsee Putinin pragmatismiin tarkoittavan tasapainottelua erilaisten

Venäjän ulkopolitiikan koulukuntien välillä – realismi, geo-ekonomia, eurasianismi ja atlantismi. Putinin länsisuhteita leimaa tasapainottelu realismiin, geo-ekonomian ja sivilisationistisen atlantismien välillä. Realismi valottaa myös Venäjän multipolaarisuusajattelun sävyttämää suhteiden kehittämistä Ranskaan, Saksaan ja Kiinaan, erityisesti USA:n ja Britannian aloittaman Irakin sodan pyörteissä (Godzimirski 2005). Myös eurasianismi voisi periaatteessa omalta osaltaan toimia Kiina-suhteita ylläpitävänä ideologiana, vaikkei Godzimirski tätä mahdollisuutta analyysissään käsittelekään.

Teoksessaan *Putin: Russia's Choice* Richard Sakwa toteaa Putinin pitävän eurasianismia hedelmättömänä kulttuurisena lähtökohtana Venäjälle, eikä näe sen auttavan uuden ulkopolitiikan muotoilussa. Sakwa ei myöskään pidä Putinin luomia Kiina-suhteita ”strategisen” leiman ansaitsevina, vaan pragmaattisena yhteisten intressien ja huolenaiheiden politiikkana vaikkapa Shanghain yhteistyöjärjestöä tarkasteltaessa. Sakwa nimeää Putinin ulkopolitiikan ”yhteistyöperustaiseksi pragmatismiksi”, joka perustuu jaettujen uhkien ja mahdollisuuksien maailmaan. Yhteistyöperustainen pragmatismi muodostaakin vastakohtan 1990-luvun lopun pääministerin Jevgeni Primakovin ”kilpailuperustaiselle pragmatismille”, jossa jokainen käytännöllisen intressin ohjaama yhteistyömuoto oli luonteeltaan väliaikaista ja siten epävakaa (Sakwa 2004, 208-209; 226-229).

Alex Pravda puolestaan erottelee passiivisen ja aktiivisen pragmatismien. Toisaalta Putin on hyväksynyt Venäjän kannalta kielteiset kehityskulut kuten Yhdysvaltain läsnäolon Keski-Aasiassa sekä Naton laajentumisen Baltiaan. Toisaalta Putin osoitti jo ennen liittymistään terrorismin vastaiseen rintamaan kykenevänsä tekemään opportunistisia ja joustavia ratkaisuja kulloisenkin tilanteen vaatimuksen mukaan Venäjän saavuttaman hyödyn nimissä. Matkallaan kesäkuun 2000 G8-kokoukseen Putin teki vierailun Pohjois-Koreaan ehdottaakseen uusia keinoja estää maan ballististen ohjusten kehittämiskäymyksiä. Näin Putin pyrkii nostamaan Venäjän

profiilia tässä maalle tärkeässä kansainvälisten turvallisuuskysymysten keskustelukerhossa (Pravda 2003, 46-47).

Pragmatismien iskulauseen toisteluun lisäksi toinen ulkopoliittisesta argumentaatiosta suoraan akateemiseksi käsitteeksi irrotettu termi on multipolaarisuus. Erityisesti Primakovin kaudella se nähtiin Venäjän ulkopolitiikan selittäjänä (kts. Smith 2005 a). Käsitteenä multipolaarisuus viittaa useiden toimijoiden valtasuhteiden nojaavaan järjestelmään. Aiheen ympärillä käyty poliittinen keskustelu koskee kuitenkin erityisesti Primakovin aikaisia pyrkimyksiä USA:n vaikutusvallan tasapainottamiseen pääasiassa huonoin tuloksin ja epärealististen kvasi-liittosuhteiden muodostamisen keinoin Aasian suunnalla. Pragmaattisuuden nousu on jossakin määrin syönyt multipolaarisuus-käsitteen käyttöarvoa. Sakwan tulkinnan mukaan Putin ei edes yrittänyt neuvostotyylisiä iskuja USA:n ja Euroopan väliin silloin kun se olisi ollut mahdollista Irakin sotaan liittyvien erimielisyyksien syntyessä liittolaisten välille. Puhtaan multipolaarisuuskäyttämisen sijasta Venäjä asettautui tasapainottavaksi voimaksi, aivan kuten Britannia on perinteisesti tehnyt (Sakwa 2005, 221).

Doktrinalismi puolestaan on Venäjän ulkopolitiikan tutkimuksessa jo sovjetologiasta ammentava suuntaus. Brežnevin doktriinin, Karaganovin doktriinin ja Jeltsinin doktriinin jatkumona Robert Donaldson ja Joseph Noguee mainitsevat venäläisen, korkeaprofiilisen tutkimusseminaarin paikallistaman Putinin doktriinin. Sen pääpiirteet ovat realismi, siitä loogisesti seuraava päätös hylätä pyrkimys saavuttaa USA:n kanssa tasaveroinen asema, sekä länsi-integraation valinta taloudellisen kehityksen turvaamiseksi (Donaldson & Noguee 2005, 363). Vaikka Putinin doktriini luopuukin vapaaehtoisesti epärealistisesta USA:n kaltaisen supervallan statuksen tavoittelusta ja valitsee kumppanuuden, tähtää se joka tapauksessa tavanomaisen suurvaltastatukseen saavuttamiseen, kuten Putin itse asiaa tulkitsi normalisaation käsitteen avulla.

Paradoksalismi voidaan ottaa lopuksi esille kansainvälisen järjestelmän ja Venäjän analyysisitasolla Venäjän ulkopoliittikan tutkimuksen erityispiirteenä. Vuonna 2003 julkaistussa, toimittamassaan teoksessa *Russia between East and West* Gabriel Gorodetsky näkee Venäjän normalisoitumisen tavalliseksi suurvallaksi ja sen edellyttämän suhteellisen länsi-integraation paradoksaalina, eikä näe näille pyrkimyksille riittävää perustaa. Gorodetsky väittää paradoksi johtaakin Venäjän pitkän tähtäimen strategian pitämiseen puutteellisenä. Siitä ilmeisesti seuraa teoksen nimen viestittämä kuva Venäjästä lännen ja idän välillä vaeltelevana – ikään kuin suurvaltapyrkimyksiä ei esiintyisi ”lännessä”, jopa huonommilla resursseilla varustetuissa eurooppalaisissa valtioissa (kts. Gorodetsky 2003, xv). Donaldson ja Noguee taas näkevät Putinin doktriinin paradoksaalina, koska katsovat sen Venäjän intressien vastaiseksi. Se, miten kirjoittajat katsovat ymmärtävänsä sen Putinia paremmin, jää osittain epäselväksi (kts. Donaldson & Noguee 2005, 373-375).

Valtio ja ulkopoliittikan byrokraatia/intressiryhmät

Kansainvälisen järjestelmän ja valtion analyysisitasolla tarkasteltuna tutkimuskirjallisuudesta erottuu jo nopealla katsauksella Putinin Venäjän pyrkimys normalisaatioon. Tämä tarkoittaa pyrkimystä palauttaa Venäjän perinteinen suurvaltastatus, mutta ei suinkaan historiallisesti katsoen nopeasti ohitettua supervalta-asemaa. Suurvaltapyrkimyksen keskeinen elementti johtavan toimijan USA:n myötäilyn ohella on jonkinlainen eurooppalaistuminen. Sen toteuttamisen tapa on pragmaattinen. Mutta ulkopoliittiseen päätöksentekoon vaikuttavan byrokraatian ja intressiryhmien analyysisitasolla tarkasteltuna nämä Putinin Venäjän ”ilmeiset” valinnat menettävät rationaalisen päällyskaapunsa. Sen sijaan huomio kiinnittyy yhteentörmäykseen erilaisten päätöksentekojärjestelmään vaikuttavien byrokraattisten ja muiden intressiryhmien pyrkimysten välillä (esim. Pursiainen 2000, 185-92).

Byrokraatian ja muiden intressiryhmien vaikutusta Venäjän ulkopoliittiseen päätöksentekoon ei juurikaan ole tutkittu systemaattisesti, saati niillä metodisilla keinoilla, joita esimerkiksi byrokraattisen politiikan malli, verkostanalyysi (Mattila & Uusikylä 1993), etnografia (Keränen 2001) tai vaikkapa Q-metodologia (Aalto 2003b) tarjoaisivat. Osasyynä tähän voidaan pitää Venäjän byrokraatian vaikeaa lähestyttävyyttä. Siksi olemassa oleva tietämys nojautuu pääosin kirjoittajien kenttätuntemukseen ja omiin arvioihin, venäläisistä sanomalehdistä lainattuihin spekulatioihin ja pahimmillaan yhä edelleen suosittuun ”kremlologiaan”. Bobo Lon mukaan Venäjän poliittisen eliitin salailevan kulttuurin takia emme koskaan voi olla varmoja, kuka tietystä kysymyksessä varsinaisesti vaikuttaa Venäjän ulkopoliittiseen toimijuuteen (Lo 2002, 31).

Oman pohdintansa Lo aloittaa väittämällä Venäjällä yksilöiden olevan tärkeämpiä kuin instituutiot. Erityisen hyvin tämä pätee laajat valtaoikeudet omaavaan presidenttiin. Mutta vaikka Putin hyvin pitkälle määrittää Venäjän ulkopoliittikan, joutuu hänkin kysymään neuvoa eri tahoilta ja vastaanottamaan suodatettua tietoa. Siten Putinkin on osa tiettyä poliittis-sosiaalista päätöksentekokontekstia, aivan kuten kuka tahansa monimutkaisia asioita käsittelevä ulkopoliittinen päättäjä. Putin joutuu nojaamaan henkilökohtaisiin avustajiinsa ja kontakteihinsa muissa Venäjän ulkopoliittisissa instituutioissa, vaikka pitkällä tähtäimellä hänen johtajatukseen on nimenomaan institutionaalisen pysyvyyden, osaamisen ja ”muistin” edistäminen (Lo 2002, 42-49). Institutionalisoitumisen edistäminen ja avustajien kuuntelu onkin välttämätöntä, sillä kuten Sakwa toteaa, Venäjän presidentti on suoraan vastuussa noin viidestätoista ministeriöstä. Näihin lukeutuvat ulkopoliittikan kannalta tärkeimmät puolustus-, ulko-, ja turvallisuusministeriöt. Ulkoministeri puolestaan raportoi suoraan presidentille (Sakwa 2004, 63).

Lo varoittaa aliarvioimasta Venäjän ulkoministeriön roolia. Vaikka sen vaikutusvallan on katsottu vähentyneen, painavimmissa kysy-

myksissä kuten Eurooppa-politiikassa se edustaa silti tärkeintä, vaikkei ainutta tietokanavaa. Puolustusministeriön rooli on hyvin alapainotteen. Turvallisuusneuvoston arvovalta oli sitä johtaneen, Putinille läheisen Sergei Ivanovin aikana korkea, mutta Ivanovin lähtö puolustusministeriksi normalisoi sen vain yhdeksi Putinin kuuntelemaksi alan instituutioksi. Talousalan ministeriöistä löytyy runsaasti varauksellisia näkemyksiä Venäjän EU- ja WTO-integraatiota kohtaan, ja tällä sektorilla Putin on vajavaisen talouskysymysten koulutustaustastansa takia riippuvainen informaatiolähteistä, joiden antia hänen on vaikea arvioida kriittisesti. Suurteollisuuden Lo näkee monien muiden tarkkailijoiden tavoin vaikuttavan myös Putinin kaudella, vaikkakaan ei yhtä suorana ja yhtenäisenä kuin aiemmin. Parlamentin ja think tank -instituutioiden roolia intressiryhminä Lo pitää marginaalisina (Lo 2002, 33-41). Tämän artikkelin kirjoittajan kenttätutkimus venäläisten think tankien parissa keväällä 2005 osoittikin jonkinlaisen turhautuneisuuden päässeen pinnalle vielä Jeltsinin kaudella enemmän valtaa pitäneiden, erityisesti ”liberaalien” analyytikoiden keskuudessa.

Mitä tulee byrokratian/intressiryhmien rooliin konkreettisissa Venäjän ulkopoliitiikan valintatilanteissa, IVY-suhteiden osalta Lena Jonson katsoo Putinin lopettaneen jo vuoden 2001 terrori-iskujen aikaan aiemmin vallinneen eri ryhmien välisen kilpailun. Päätöksessään tukea Yhdysvaltoja ja siunata sen pääsy Keski-Aasiaan Putin nojasi itselleen läheiseen avustajaryhmään. Putin saattoi laskea asevoimien ja turvallisuuspalvelujen lojaaliuteen niitä konsultoituaan, muttei niiden varsinaiseen tukeen. Muutamien sisäpiirin toimijoiden, kuten ulkoministeri Ivanovin kriittisestä kannasta riippumatta Putin onnistui tasapainottamaan eri ryhmien intressit: länsisuuntausta ja USA-suhteiden elvyttämistä tukivat talouspiirit, kun taas terrorismin vastaista taistelua tukivat turvallisuuspoliittiset ja sotilaspiirit (Jonson 2005, 189-191).

Pavel Baev myöntää Jonsonin tavoin Putinin ”valtavertikaalin” synnyn. Hän katsoo sitä kuitenkin kriittisesti entisen KGB:n jatkeena,

ei hyvin toimivan byrokratian mallina, joka pikemminkin saa aikaan henkilökultin kuin mahdollistaa tehokkaan toiminnan. Turvallisuus- ja valtakoneiston, sekä talouselämän eliittien lisäksi Baev katsoo alueellisten eliittien kuuluvan Putinin ”valtapyramidiin” (Baev 2005, 324-325).

Valtio ja yksilö

Akateeminen tutkimus laahaa väistämättä tutkimuskohteensa perässä jo julkaisutahdista johtuen. Presidentti Putinin toisen kauden myötä tutkimukselle on kuitenkin tarjoutunut mahdollisuus siirtyä 2000-luvun alkupuolen ”kuka on Putin” -tyyppisistä kysymyksistä ja pohdinnoista analyttisempaan kieleen. Huolellisia ja voimakkaasti teoriaan nojaavia analyyseja Putinin johtajuudesta, käsityksistä tai havainnoista kansainvälisestä politiikasta – jollaisia Gorbatshovista ja muista neuvostojohtajista sovjetologia toki tuntee – ei silti ole paljoa saatavilla. Muutenkin tiedonhankinta yksilötason havainnoista on vielä lapsipuolen asemassa, vaikka esimerkiksi haastattelututkimuksia on jo tehty (esim. Smith 2005 b).

Richard Sakwan elämäkertatyypinen teos Putinista ei ole teoreettinen, mutta hyvin informatiivinen. Teoksessa käydään läpi Putinin henkilöhistoriaa, ja Sakwa väittää Putinin johtajanominaisuuksien kehittyneen vasta vähitellen. Putin on omien sanojensa mukaan puhdas neuvostotuote, mutta puolusti aina nuoruuden keskusteluissaan voimakkaasti Venäjää ja venäläisiä. Neuvostoliiton romahduksen ja vakoojauran jälkeen Putinin hallinnolliset kyvyt ”vahvana, tehokkaana ja pragmaattisena johtajana” pääsivät esille Pietarissa, jossa hän toimi hallintotehtävissä valtionyliopistossa ja kaupungin hallinnossa. Vasta Moskovaan päästyään Putin nousi johtotehtäviä ja laajaa vastuuta sisältävistä asemista toisiin. Pietarissa hankittu tausta tarjosi Putinille silti länteen suuntautuneen asenteen kansainvälisiin kysymyksiin. Siitä huolimatta hän samalla ”ymmärsi maan todellisia tarpeita” (Sakwa 2004, 1-15).

Sakwa ottaa kirjassaan lähtökohdaksi usein esitetyn väitteen Venäjän kulttuurisesta alttiudesta vahvasti henkilöityneeseen ja keskitettyyn johtajuuteen. Andrew Kuchins löytää saman väitteen myös Putinilta: ”Venäjä oli alusta lähtien luotu erityisen keskitetyksi valtioksi. Tämä on ohjelmoitu venäläisten geneettiseen koodiin, perinteisiin, ja ihmisten luonteeseen.” (Kuchins 2002, 5). Sakwan mukaan kommunismin jälkeisen Venäjän politiikassa instituutioiden heikkous ja sosiaalisten intressien hatarasta puoluejärjestelmästä johtuva heikko välittyminen loivat tilauksen karismaattiselle johtajalle. Putin on ennen kaikkea massoihin vetoava. Jälleen paradoksaalisesti Sakwa pitää Putinia eräänä Venäjän perustavimpana uudistajana juuri siksi, että Putin itse hylkää vallankumouksellisen ajattelun pragmaattisen ja tehokkaan toiminnan sijaan. Henkilökultti onkin jo syntymässä (Sakwa 2004, 73-77).

Sakwan analyysissä Putinin vallankumouksellisuuden vastaisuus heijastuu nimenomaan kohtuullisen länsisuuntautuneessa ulkopoliitikassa, jossa lähdetään johtavan valtion aseman tunnustamisesta ja siitä seuraavasta eurasianistis-kulttuurisen Aasia-suuntauksen hylkäämisestä pragmaattisemman tasapainottelun sijaan. Jeanne Wilson pitääkin Putinin Kiina-politiikkaa osoituksena Jeltsiniä modernimman johtajan noususta, jonka myötä Kiina-yhteistyö sai talouteen painottuvamman ja siten paremmin tälle vuosisadalle sopivan otteen (Wilson 2004: 193-194).

Tutkimuksen haasteet

Kansainvälisen politiikan tutkimus joutuu sen omista teoreettisista rajoitteistaan johtuen nojamaan muilla tieteenaloilla ja aluetutkimuksessa saavutettuun tietoon tarkastellessaan Putinin ulkopoliitiikkaa. Valtaosa tutkimuksesta jättää myös hyödyntämättä tutkimuskentälle muuten ominaisen teoreettisen otteen kohdistuessaan Venäjään. Tätä on vaikea selittää muilla tekijöillä kuin Venäjää koskevan tutkimuksen asettaman ajankäytön rajoitteilla sekä rajallisella kulttuuri-

sella ymmärryksellä ja vajavaisella kielitaidolla. Nykyisen akateemisen käytännön asettamat tulospaineeet määrän puolesta laadun sijasta saattaisivat olla toinen mahdollinen selitys, ellei yksinkertaisesti ja lyhytnäköisesti vain haluta väittää Venäjän olevan ”erilainen” ja teoreettiseen tarkasteluun sopimaton.

Käytännön aluetutkimuksen asettamista haasteista huolimatta ei liene perusteltua väittää, etteikö teoreettisemmalla otteella ja eri teorioiden soveltamisen aikaansaamalla vuoropuhelulla voitaisi päästä paremmin kiinni tiedonmuodostukseen pelkän empiirisen informaation välittämisen sijaan. Sen voivat journalistit hoitaa aivan yhtä hyvin siinä missä tutkijatkin. Puhe Venäjästä ”erilaisena” tai ”mysteerinä” on vain omiaan vahvistamaan olemassaolevia ennakkoletuksia yli tarpeen. Tänä päivänä keskeisimmät Venäjän ulkopoliittikan dokumentit ja puheet ovat saatavilla Internetistä napin painalluksella, suuri osa myös englanniksi, ja haastattelujenkin teko on todistettavasti mahdollista aivan toisin kuin neuvosto aikaan. Aluetutkimuksen taustaa ei siis aivan välttämättä enää tarvita Venäjän ulkopoliittikan tutkimiseksi ainakaan kaikissa tutkimuksenasetteluissa. Ja useissa tutkimusaiheissa on havaittu, että teoreettisen otteen vahvistuessa ja abstraktiotason kasvaessa tarvittavan empiirisen aineiston määrä saattaa vastaavasti supistua.

Tässä katsausartikkelissa käsiteltyjen analyysitasojen osalta kansainvälisen järjestelmän ja valtion analyysitasolla on onnistuttu luomaan hyödyllinen kokonaiskuva. Kuitenkin eri teoreettisten perspektiivien vuoropuhelun puutteen takia on oletettavissa, että myös vaihteoiset tulokset ja selitykset vielä odottavat löytäjänsä. Silti tällä tasolla on edetty jonkin verran Putinin ulkopoliittikan ”pragmaattisten” piirteiden analyysissä pelkän fraasien toistelun sijaan. Voimakkaampi pragmatistinen teoreettinen ote voisi johtaa sen tarkasteluun, miten ”vanha” on läsnä ”uudessa” ja miten Venäjän ulkopoliittikka on historiallisesti kerrostunut. Eri teorioiden vuoropuhelu auttaisi meitä myös erittelemään ulkopoliittisen käytännön ankkuroitumista useisiin traditioihin yhtäaikaaisesti ja

osin päällekkäisesti.

Ottaen huomioon jo pelkästään päivänpoliittisista käytännöistä ja ongelmista juontuvan tutkimustarpeen, teoreettisesta mielenkiinnosta puhumattakaan, yhtään teoreettisesti perusteltua tiedon kartuttamisen reittiä ei ole syytä sulkea etukäteen pois. Tämä koskee myös valtion ja byrokratian/intressiryhmien sekä valtion ja yksilön analyysitasoja, joilla voidaan vielä varsin suurella varmuudella tehdä uusia avauksia ja havaintoja. Näillä tasoilla olisi syytä laajentaa tutkimusta paitsi eri kansainvälisen politiikan teorioihin, myös jopa nykyistä tehokkaammin muiden tieteenalojen näkökulmiin. Esimerkiksi poliittisen järjestelmän teoriat ja tutkimus voisi auttaa kansainvälisen politiikan tutkimusta ymmärtämään paremmin byrokraattista politiikkaa Venäjän hallinnossa sekä ulkopoliittikan kotimaisten juurien muodostumista. Kansainvälisen politiikan ja sosiologian sekä kulttuurintutkimuksen, miksei etnologian ja antropologiankin, vuoropuhelu voisi olla hedelmällistä yksilöiden roolin ja yksilötason vaikutteiden tarkastelussa. Pojkkiteellisyuden lisäämiseksi kansainvä-

linen oikeus ja historian tutkimus ovat samoin melko luontevia kumppaneita Venäjään kohdistuvalle kansainvälisen politiikan tutkimukselle.

Uuden monitieteisen – teoreettisen vuoropuhelun vaikeuksista johtuen ehkä käytännössä empiirisen (!) – sovjetologian luomisesta ei silti saisi olla kysymys kun haetaan monipuolisempaa tutkimusotetta. Kansainvälisen politiikan perspektiivistä alkusysäyksen tulee olla oman tieteenalan teorioiden parempi hyödyntäminen ja vuoropuhelu. Siellä, missä kansainvälisen politiikan teoria ei omista rajoitteistaan johtuen ole parhailla mahdollisilla välineillä varustettu, sen tulisi vastaavasti voimistaa vuoropuheluun muiden tieteenalojen kanssa. Parhaan tuloksen saavuttamiseksi tutkimuksen ei tarvitse olla teoriavetoista, vaan teoreettisesti valistunutta ja teoriasta tietoista; siten, että teoreettisen dogmaattisuuden sijaan pyritään vuoropuheluun. Kovinkaan montaa artikkelikokoelmaa tästä perspektiivistä ei viime aikoina ole ilmestynyt, joten ehkäpä alan tutkijoilla olisi syytä miettiä yhteisen tekemisen mahdollisuuksia.

Lähteet

- Aalto, Pami (2003a), *Constructing Post-Soviet Geopolitics in Estonia*. London: Frank Cass.
- Aalto, Pami (2003b), Q-metodologia politiikan tutkimuksessa: Esimerkkinä EU:n pohjoisen ulottuvuuden asiantuntijakeskustelu – *Politiikka*, 46(2), 117-32.
- Aalto, Pami (2004), Venäjän EU-politiikka ja toimijuuden ongelma – *Kosmopolis* 34(4), 47-66.
- Aalto, Pami (2006), *European Union and the Making of a Wider Northern Europe*. London: Routledge.
- Baev, Pavel K. (2005), Counter-Terrorism as a Building Block for Putin's Regime – *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin*. Eds. J. Hedenskog, V. Konnander, B. Nygren, I. Oldberg & C. Pursiainen. London: Routledge, 323-344.
- Berger, Peter & Luckmann, Thomas (1967), *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Harmondsworth: Penguin.
- Buzan, Barry & Little, Richard (2000), Why International Relations Theory Has Failed as an Intellectual Project and What to Do about It – *Millennium: Journal of International Studies*, 30(1), 19-39.
- Communist and Postcommunist Studies* 37(1), 2004.
- Donaldson, Robert H. & Noguee, Joseph L. (2005), *The Foreign Policy of Russia: Changing System, Enduring Interests*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Forsberg, Tuomas (2005), Russia's Relationship with NATO: A Qualitative Change or Old Wine in New Bottles? – *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 21(3), 332-353.
- Giddens, Anthony (1990), *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.
- Godzimirski, Jakub (2005), Russia and NATO: Community of Values or Community of Interests – *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin*. Eds. J. Hedenskog, V.

- Konnander, B. Nygren, I. Oldberg & C. Pursiainen. London: Routledge, 57-80.
- Golan, Galia (2004), Russia and the Iraq War: Was Putin's Policy a Failure? – *Communist and Post-Communist Studies*, 37, 429-459.
- Gorodetsky, Gabriel (toim.) (2003), *Russia between East and West: Russian Foreign Policy on the Threshold of the Twenty-First Century*. London: Frank Cass.
- Gower, Jackie (2004), Russian Foreign Policy towards the European Union – *Russian Politics under Putin*. Ed. C. Ross. Manchester: Manchester University Press, 236-254.
- Haukkala, Hiski (2003), Clash of the Boundaries? The European Union and Russia in the Northern Dimension – *Post-Cold War Identity Politics: Northern and Baltic Experiences*. Eds. M. Lehti & D. Smith. London: Frank Cass, 275-298.
- Hedenskog, Jakob (2005), Filling 'the Gap': Russian Security Policy towards Belarus, Ukraine and Moldova under Putin – *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin*. Eds. J. Hedenskog, V. Konnander, B. Nygren, I. Oldberg & C. Pursiainen. London: Routledge, 130-155.
- Hedenskog, Jakob, Konnander, Vilhelm, Nygren, Bertil, Oldberg, Ingmar & Pursiainen, Christer (toim.) (2005), *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin*. London: Routledge.
- Hollis, Martin & Smith, Steve (1990), *Explaining and Understanding in International Relations*. Oxford: Oxford University Press.
- Hopf, Ted (2002), *Social Construction of International Politics: Identities & Foreign Policies, Moscow, 1955 & 1999*. Ithaca: Cornell University Press.
- Jonson, Lena (2005), Understanding Russia's Foreign Policy Change: the Cases of Central Asia and Iraq – *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin*. Eds. J. Hedenskog, V. Konnander, B. Nygren, I. Oldberg & C. Pursiainen. London: Routledge, 182-200.
- Keränen, Marja (2001), Vertaileva ja poikkikulttuurinen tutkimus: kaksi tapaa lähestyä muita maita – *Politiikka* 43, 82-92.
- Kuchins, Andrew C. (2002), Introduction – *Russia after the Fall*. Ed. A.C. Kuchins. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 1-20.
- Lo, Bobo (2003), *Vladimir Putin and the Evolution of Russian Foreign Policy*. London and Oxford: The Royal Institute of International Affairs & Blackwell.
- Mattila, Mikko & Uusikylä, Petri (1993), Verkostonalyysi politiikan tutkimuksessa. teoreettiset lähtökohdat ja metodinen perusta – *Politiikka* 35, 44-50.
- Neumann, Iver B. (2005), Russia as a Great Power – *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin*. Eds. J. Hedenskog, V. Konnander, B. Nygren, I. Oldberg, & C. Pursiainen. London: Routledge, 13-28.
- Nygren, Bertil (2005), Russia's Relations with Georgia under Putin: the Impact of 11 September – *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin*. Eds. J. Hedenskog, V. Konnander, B. Nygren, I. Oldberg, & C. Pursiainen. London: Routledge, 156-181.
- Oldberg, Ingmar (2005), Foreign Policy Priorities under Putin: a tour d'horizon – *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin*. Eds. J. Hedenskog, V. Konnander, B. Nygren, I. Oldberg, & C. Pursiainen. London: Routledge, 29-58.
- Pravda, Alex (2003), Putin's Foreign Policy after 11 September: Radical or Revolutionary? – *Russia between East and West: Russian Foreign Policy on the Threshold of the Twenty-First Century*. Ed. G. Gorodetsky. London: Frank Cass, 39-60.
- Polikanov, Dmitry & Timmins, Graham (2004), Russian Foreign Policy under Putin – *Russian Politics under Putin*. Ed. C. Ross. Manchester: Manchester University Press, 223-235.
- Pursiainen, Christer (2000), *Russian Foreign Policy and International Relations Theory*. Aldershot: Ashgate.
- Rytövuori-Apunen, Helena (2005), Forget 'Post-Positivist' IR! The Legacy of IR Theory as the Locus for a Pragmatist Turn – *Cooperation and Conflict*, 40(2), 147-177.
- Sakwa, Richard (2004), *Putin: Russia's Choice*. London: Routledge.
- Shearman, Peter (2001), The Sources of Russian Conduct: Understanding Russian Foreign Policy – *Review of International Studies*, 27(2), 249-264.
- Singer, David J. (1961), The Level-of-Analysis Problem in International Relations – *World Politics*, 14(1), 77-92.
- Smith, Hanna (2005a), What Can Multipolarity and Multilateralism Tell Us about Russian Foreign Policy? – *Russia and Its Foreign Policy*. Ed. H. Smith. Helsinki: Kikimora Publications, 33-48.
- Smith, Hanna (2005b), Russia and the European Union – *Russia and Its Foreign Policy*. Ed. H. Smith. Helsinki: Kikimora Publications, 123-140.
- Timmermann, Heinz & Gänzle, Stefan (2002), The European Union's Policy Towards Russia – *EU*

- Enlargement and Beyond: The Baltic States and Russia*. Ed. H. Hubel, with A. Bannwart and S. Gänzle. Berlin: Berlin Verlag Arno Spitz GmbH, 145-174.
- Wendt, Alexander (1987), The Agent-Structure Problem in International Relations – *International Organization*, 41(2), 335-370.
- Wendt, Alexander (1992), Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics – *International Organization*, 46, 391-425.
- Wight, Colin (2004), State Agency: Social Action without Human Activity? – *Review of International Studies*, 30, 269-280.
- Wilson, Jeanne L. (2004), *Strategic Partners: Russian-Chinese Relations in the Post-Soviet Era*. Armonk, NY: M.E.Sharpe.